

לשרוד רעידות אדמה

Category: ויקרא, מצורע, תזריע

צרת האדם באה כעונש על שלל חטאים, אך צרת הבית מסוגלת להביא לאדם עושר וברכה, וגם משמשת 'תזכורת' לחזק את יסודות הבית מפני רעידות אדמה. כיצד נחזק אנו את האמונה מפני 'רעידת אדמה' רוחנית?

לעלות או לברוח מצפת

אירועי רעידות אדמה לא-עלינו הפכו לאורחים קבועים ברחבי העולם. כל כמה חודשים אנחנו שומעים על רעידת אדמה במקום אחר בתבל.

גם ארץ ישראל היא מקום מועד לרעידות אדמה, שכן ישראל ממוקמת על מפגש של שני לוחות טקטוניים המכונה "השבר הסורי אפריקני".

כבר בתקופת התנ"ך התחוללו בישראל רעידות אדמה. אחת מהן מוזכרת בפתיחת ספר עמוס: "דברי עמוס אשר חזה על ישראל שנתיים לפני הרעש".

במאות השנים האחרונות מתועדות שתי רעידות אדמה גדולות שהתרחשו בישראל: רעידת אדמה אחת נוראה התחוללה בשנת 1927 בירושלים. שלוש מאות אנשים נהרגו ושבע-מאות נפצעו. הרעידה הזאת גרמה לנזקים גם בחברון, יריחו וגם גשר אלנבי התמוטט אז, ועוד.

תשעים שנה קודם לכן בשנת 1837 התחוללה רעידת אדמה חמורה בצפת ובטבריה, וכתוצאה ממנה באו שורה של גלי צונאמי מתוך ים הכנרת שעוד הוסיפו לחורבן. כנראה שהיה אז עוד יותר מים בכינרת¹ קרוב לאלפיים איש נספו באותו אסון והערים צפת וטבריה נחרבו רח"ל ל"ע.

כתוצאה מכך יהודים רבים עזבו את צפת. הם האמינו שהרעידה הייתה עונש משמים על כך שהם העזו להתחרות בגדולתה ובקדושתה של ירושלים עיר הקודש. לעומת זאת היו יהודים שדווקא עברו להתגורר בצפת כי הם פירשו את המאורעות הללו כסימן לבוא המשיח. בסיום מסכת סוטה נאמר "בעקבות משיחא חוצפא יסגי", החוצפה תהיה גדולה, "ויוקר מאמיר"² המחירים יעלו ויטייקרו, ואז גם "הגליל יחרב", ומזה הם למדו שחורבן הגליל מהווה סימן לבואו של מלך המשיח.

כלומר, את אותו אירוע פירשו אנשים בדרכים שונות. חלקם ראו זאת כעונש משמיים ואילו אחרים פירשו זאת כסימן לבוא המשיח. כל אחד מביט דרך המשקפיים שלו.

בשנים האחרונות הרשויות בישראל חוששות מאד מפני רעידת אדמה חס-ושלום והם בודקים

מבני ציבור כדי לוודא ולהבטיח שהם נבנו לפי התקנים והחוקים בישראל.

מדוע פורחת הצרעת

השבוע אנחנו קוראים על הצרעת. כולנו יודעים שהצרעת היא עונש על לשון הרע.

המדרש רבה (ויקרא יז, ג) מחדש ואומר שהצרעת מהווה עונש גם על הרבה דברים אחרים. כולנו מכירים את הסיפור על קין והבל, קין הרג את הבל והתורה מספרת ש"וישם הי לקין אות, ר' נחמיה אמר הזריח לו צרעת" (בר"ר כב, יב). הרי לנו שהצרעת באה כעונש של שפיכות דמים.

בספר מלכים אנחנו קוראים על נעמן שר צבא ארם שחלה בצרעת. אומר המדרש (מד"ת ב, תזריע טז): "מפני מה נצטרע, מפני ששבה מארץ ישראל נערה קטנה". מהסיפור הזה לומדים שכשאחד גונב נפשות הוא נענש בצרעת.

בהמשך הסיפור, נעמן בא לאלישע והוא ריפא אותו. כאות תודה ביקש נעמן לתת לאלישע מתנות שונות, אך הנביא מיאן לקחת ממנו מאומה. זה היה צעד של קידוש ה' גדול שהנביא סירב ליטול תמורה עבור הנס שהוא עשה.

אולם אחרי שנעמן פנה ללכת, רדף אחריו השמש של אלישע, גיחזי, ואמר לו שרבו אלישע שינה את דעתו והוא אכן רוצה ממון בתמורה. כאשר גיחזי חזר, שאל אותו אלישע להיכן הוא הלך, גיחזי ניסה להכחיש את אשר עשה אבל הנביא ידע היטב את מעשיו ו'איחל' לו ש"צרעת נעמן תדבק בך". הרי לנו שצרעת באה כעונש על חילול ה'.

ועוד סיפור אחד מימי הנביאים. מסופר על המלך עוזיהו שמלכותו לא הספיקה לו, ובנוסף להיותו מלך רצה להיות גם כהן גדול. הוא בא אפוא לבית המקדש להקטיר קטורת.

הכהנים ניסו להניע אותו מהמעשה הזה באומרם אליו: "לא לך עוזיהו להקטיר לה' כי לכהנים בני אהרן צא מן המקדש". עוזיהו שבשעת מעשה החזיק ביד מקטרת להקטיר באמצעותה את הקטורת, התרגז על הכהן ורצה להכות אותו באמצעות המקטרת שבידו, ואז לפתע "הצרעת זרחה במצחו" והוא עזב מיד את בית המקדש (דברי הימים ב, כו). למדנו אם-כן שמי שמנסה להיות כהן גדול ² מקבל צרעת.

נמצאנו למדים מכל הסיפורים הללו שהצרעת באה כעונש שאותו נותן הקב"ה על הרבה עבירות.

בפרשת השבוע, פרשת מצורע, אנחנו לומדים על עוד סוג של צרעת ³ "צרעת הבתים". לפתע אדם מגלה סימנים של צרעת על קירות ביתו.

נשאלת השאלה, מדוע באים נגעי הצרעת על הבתים? כאשר מגלים צרעת על בני אדם מבינים שזה בא כעונש על התנהגות לא נאותה, אבל מדוע על הקירות? מה משמעות הנגעים הללו?

בגמרא במסכת יומא (יא, ב) מובא שמדובר ב"מי" שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו, הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו". יהודי שלא מעוניין להשאיל כלים או להלוות כסף בטענה שאין לו. למשל, בא אליו מישהו ומבקש להשאיל ממנו מכסחת דשא והוא משיב שאין לו. למחרת מישהו מבקש ממנו מצלמת וידיאו בשביל לצלם את מסיבת יום ההולדת של בתו. והוא משיב: אכן הייתי מאד מעוניין לעזור לך, אבל אין לי! לפתע מופיעה צרעת על הקיר.

התורה אומרת שלפני שקוראים לכהן שיבדוק ויחליט אם הבית טמא, צריך להוציא את כל הכלים מהבית, משום שברגע שהכהן מכריז שהבית טמא, נטמאים גם כל הכלים שבבית הזה.

ואז, כאשר הוא מוציא במהירות את כל הכלים והחפצים מביתו, מתגלים לפתע כל האוצרות לעיני כל? פתאום רואים שיש לו מכסחת דשא חדשה ומשוכללת ומצלמת וידיאו הכי טובה שיש בשוק?

לחזק את היסודות

אבל כשמעיינים בפסוקי התורה שמדברים על נגעי בתים מבחינים שהלשון היא אחרת ולא רגילה. למרות שמדובר פה על הצרעת שלכאורה היא שלילית, מכל-מקום הפסוק פותח בתיאור חיובי, כמו שעומדים לבשר פה חדשות טובות: "כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחווה ונתתי נגע צרעת" (מצורע יד, לד).

כך מבאר רש"י את הפסוק הזה: "בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותץ את הבית ומוצאן".

יהודי יושב על אוצר והוא אפילו לא יודע מכך. מה עושה הקב"ה? שולח נגע צרעת על ביתו ואותו יהודי נאלץ לשבור את הבית ומגלה את האוצר הגדול, ואם כן זוהי בשורה חיובית (ראה 'לקוטי שיחות' כרך לב עמ' 91).

הרלב"ג (שהיה אחד מן הראשונים שחי בספרד לפני כשמונה-מאות שנה וכתב פירוש על התורה) כותב רעיון מעניין מאד לגבי הטעם של נגעי בתים: מאחר שבני ישראל נכנסו לבתים שהם לא בנו אותם, רבים מהבתים עמדו על יסודות רעועים, וכדי למנוע מפולות ורעידות אדמה הופיעו נגעים בבתים הללו, עובדה שאילצה את הדיירים לפנות את הבתים ולבנותם מחדש, וכך הם ניצלו. זוהי אם כן הבשורה החיובית והטובה בנגעי הבתים.

גם בחיים האישיים של כל אחד מאתנו מתחוללות רעידות אדמה כאלו ואחרות. לפעמים אדם רואה את כל חייו מתפרקים לנגד עיניו, או שחלילה קורה דבר חמור במשפחה בענייני בריאות או פרנסה או בכל שטח אחר בחיים.

כשם שברעידת אדמה רגילה, בית שיסודותיו חזקים מצליח לעמוד ולשרוד ? כך גם ברוחניות

כדי להצליח להחזיק מעמד בכל מיני רעידות שונות ומשונות יהודי זקוק ליסודות חזקים ואיתנים.

ביהדות יש מושג שנקרא "קבלת עול". הקשר של יהודי עם הקב"ה לא יכול להיות מבוסס אך ורק על אדני השכל וההיגיון. ישנם רגעים בחיים שאדם לא מצליח למצוא קצה חוט של הגיון כלשהו במה שמתרחש בחייו. כמו כן ישנו יהודי שהיהדות כבר לא כל כך מעוררת בו עניין ו'מדליקה' אותו כשם שהיא עניינה אותו כאשר הוא עשה את צעדיו הראשונים ביהדות.

לפיכך היסוד של יהודי חייב להיות "קבלת עול". הוא מקיים את מצוות התורה בגלל שכך הקב"ה רוצה ולא בגלל סיבות אחרות. לאמיתו של דבר, יהודי לא צריך בכלל סיבות אחרות כדי לקיים את המצוות, "נעשה ונשמע". היסוד הזה של קבלת עול יעניק לו את הכוחות להחזיק מעמד בכל מצב שהוא, לעבור ולדלג מעל כל המהמורות ולהישאר אדם מאמין בכל מאודו.